

Kuuleminen

HE 281/2022 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle kaivosmineraaliveroa koskevaksi lainsäädännöksi

Olli Ropponen
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlä

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
verojaosto 12.01.2023

Esityksen pääpiirteet

- Ehdotetaan käyttöönotettavaksi Suomessa louhittuihin kaivosmineraaleihin kohdistuva kaivosmineraalivero
- Pyrkimys saada maaperän kaivannaisista **kohtuullinen korvaus yhteiskunnalle**
- Verotuottotavoite **25M€/vuosi**; 60% kaivosten sijaintikunnille, 40% valtiolle
 - Metallimalmeille vero **0,6 prosenttia** metallin verotusarvosta
 - Muiden kaivosmineraalien vero **20 senttiä** tonnilta louhittua kaivosmineraalia
 - Metallimalmikaivoksilta 22M€, muilta kaivosmineraaleja louhivilta kaivoksilta 3M€
- Veroon liittyvät lait voimaan vuonna 2024, verotuottoa vuodesta 2025 alkaen
- Nostan esille **5** keskeistä huomiota hallituksen esityksestä kaivosmineraaliveroksi

Yritysten verotaakat lisääntyvät huomattavasti

- Kaivosmineraaliveron verotuotto (25M€/v.) **lisää** kaivosyritysten **verorasitusta paljon**
 - Vastaa kaivosyhtiöiden yhteisöveroasteen **kaksinkertaistamista** (20% → 40%)
 - Kaivosyhtiöt ovat maksaneet viime vuosina yhteisöveroa vuosittain 18–24 miljoonaa euroa
- Yritysten verotaakan muutoksella on vaikutusta sekä **nykyisiin** että **uusiin** yrityksiin
 - Esim. Sotkamon, Keminmaan ja Sodankylän kaivoksille yhteensä n. 17,6M€ lisäverotaakka
 - **Investointihalukkuus** uusiin kaivoksiin pienenee (vaikutus kaivostoiminnan kokonaismäärään)
- Veron tasoon liittyen mainitaan **yllättäen**, että: ”Niin sanottua vääristävää vaikutusta yritysten investointi- ja tuotantopäätöksiin lieventää kuitenkin veron suhteellisen pieni tuottotavoite.”
 - Yritykset tekevät investointi- ja tuotantopäätöksensä oman **verorasituksensa** perusteella
 - Veron pieni tuottotavoite **ei ole hyvä peruste** yritysten investointi- ja tuotantopäätöksille

Osa verotuotoista kaivosten sijaintikunnille

- Kaivosmineraaliveron tuotoista jaetaan 60% **kaivosten sijaintikunnille**
 - Verotuottojen jakamista kunnille perustellaan kaivostoiminnan yleisellä hyväksyttävyydellä
 - Olisi kiinnostava kuulla laajemmin **keskeiset perustelut** (kaivostoiminnan kunnille aiheuttama haitta?)
 - Tyypillisesti verotusta perustellaan esimerkiksi hyvän verojärjestelmän piirteiden kautta
 - Kaivosmineraaliveron verotuotto **ei** ole luonteva kuntien verotuloksi (hinnat vaihtelevat voimakkaasti)
- Kunnille **ei** tyypillisesti ohjata sen alueella toimivien yritysten toiminnan verotuottoja
 - Tämä tapahtuu välillisesti valtionosuusjärjestelmän kautta
 - Kaivosmineraalivero näyttäisi olevan tässä mielessä **poikkeus**
 - Pitäisikö tasapuolisuuden nimissä myös muun taloudellisen toiminnan verotuottoja ohjata kunnille? Ja jos, niin miksi?
- Perustelut tärkeät siinä yhteydessä, kun tarkastellaan **kaivosmineraaliveron** ja **valtionosuusjärjestelmän** yhteyttä

Kaavamaisuus ja yksinkertaisuus perustelut rojaltille

- Rojaltipohjaisen kaivosveron keskeiset perustelut **yksinkertaisuus** ja **kaavamaisuus**
 - Hallinnolliset **kustannukset** julkiselle vallalle ja yrityksille pieniä
- Myös **nettotuloon** perustuva kaivosmineraalivero voidaan perustaa näille tekijöille
 - Esim. yhteisövero, jossa yrityksen downstream-toiminnot arvioidaan kaavamaisesti, on yksinkertainen, kaavamainen, perustuisi olemassa oleviin tietoihin ja kohdistuisi vain yritysten upstream-toimintoihin
 - Yksinkertaisuuden ja kaavamaisuuden näkökulmasta samankaltainen **kuin rojalti**
 - Mallin yksityiskohtia löytyy kaivosveron toteuttamista arvioivan työryhmän arviomuiston lausunnosta (Ropponen 2022)
 - Mainitussa lausunnossa tuodaan myös esille keskeiset **hyvän verojärjestelmän piirteet** ja niihin liittyvät seikat vertailtaessa erilaisia kaivos(mineraali)veron toteuttamistapoja

Esityksen tarkastelut poikkeuksellisilla hinnoilla

- Veron todetaan muuttavan kaivoshankkeen **kannattamattomaksi** vain **harvoin** (1–2 %)
- Verrattuna TEAS-hankkeeseen taustalla ovat **poikkeuksellisen** korkeat metallihinnat
 - Ovat toki uusimmat maailmanmarkkinahinnat
 - Korkeista hinnoista seuraa luonnollisesti pienempiä käyttäytymisvaikutusarvioita
 - Olisi luonteva miettiä vaikutuksia **myös muilla** kuin poikkeuksellisilla hinnoilla
 - Miten käy, kun palataan hintojen normaalitasolle?
 - Vai onko laskelmien korkeat hinnat oletettu **pysyviksi**?

Kohti yhdistelmämallia

- Esityksen kirjaus kaivosmineraaliveron **jatkovalmistelusta** positiivinen asia
 - Mahdollista edetä kohti **parempaa** veromallia
 - **Yhdistelmä** nettotuloon ja hyvin pieneen rojaltiin perustuvasta osasta (käyttäytyminen)
 - Vaarana ajoituksen näkökulmasta on kuitenkin se, että aluksi pelkkään rojaltiin perustuvan veron **muuttaminen** voi myöhemmin olla **hankalaa**
 - Lisäksi on mahdollista, että rojaltipohjainen vero on jo **saanut yrityksiä lopettamaan** toimintansa ennen kuin parempi veromalli ehtii tulla voimaan (liian myöhään)

Yhteenveto

- 1) Yritysten **verotaakat lisääntyvät** huomattavasti
 - Yritykset tekevät investointi- ja tuotantopäätöksensä verorasituksensa perusteella → toiminta ↓
- 2) Kaivosmineraaliveron **verotuottoja** jaetaan myös **kunnille**
 - Keskeiset perustelut hyvä tuoda esille (myös kaivosmineraaliveron ja valtionosuuksien yhteydessä)
- 3) **Kaavamaisuus** ja **yksinkertaisuus** ovat rojaltin keskeiset perustelut
 - Myös nettotuloon perustuva kaivosmineraalivero voidaan perustaa vastaavanlaisiin tekijöihin
- 4) Kannattamattomuustarkasteluissa **poikkeukselliset hinnat**
 - Myös normaaleilla metallien maailmanmarkkinahinnoilla voisi tarkastella
- 5) Kohti **yhdistelmämallia**
 - Kaivosmineraaliveron kehittäminen kannatettavaa, vaarana että tapahtuu liian myöhään
 - Veron myöhempi muuttaminen hankalaa ja yritystoiminta on jo voinut loppua ennen uudistusta



**Elinkeinoelämän
tutkimuslaitos**

Puh. 09 609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
